

KOMMUNIKATION OG KILDEKRITIK

VEJLEDNING, SAMFUNDSFAG

Kommunikation og kildekritik

OM TEMAET

Påvirkninger og manipulation online foregår på mange niveauer; i forbindelse med reklamevirksomhed, bestemte politiske budskaber men også som tiltrækkende virkemidler i forhold til at fremme budskaber af mere radikal og ekstremistisk karakter. Børn og unge eksponeres dagligt via deres færden på internettet og de sociale medier, for påvirkninger ud fra forskellige interesser. Dette kræver en evne til at kunne forholde sig distanceret og kritisk til det man hører og ser. At inddrage forskellige kommunikations- og kildekritiske værktøjer i den forbindelse kan være vigtige midler til at komme bag om budskaber.

INDHOLD

Temaet arbejder især ud fra en kritisk dimension i forhold til:

- At genkende, analysere og forholde sig kildekritisk og få forståelse for mekanismerne bag propaganda, konspirationer og mere generelle manipulationer online
- At arbejde med kommunikationsredskaber med henblik på at kunne analysere og fortolke intentioner og ophavssituationer bag online budskaber

DIDAKTISKE PRINCIPPER

Flerperspektivistisk

- At præsentere eleverne for flere vinkler og synspunkter for en sag gennem fælles forhandling og flere perspektiver
- At se et tema fra flere vinkler og synspunkter både fagligt, teoretisk og i praksis
- At vægte at belyse en konkret sag eller undervisningssituation fra flere perspektiver både faglige, ved hjælp af flere kilder og emotionelt

Kritisk tænkning

- At præsentere elever for forskellige redskaber, begreber og modeller, der kan styrke deres fortolknings- og vurderingsevner

- At kunne forholde sig undersøgende, overvejende, analyserende og forholde sig kritisk og konstruktivt til informationer eller bestemte situationer samt være i stand til selv at give og modtage kritik konstruktivt

Flerstemmighed og dialogisk

- At kunne meningsudveksle i dialog med andre og indgå i en social proces ved at fortælle og lytte samt inddrage egne og andres tolkninger i sit ræsonnement.
- At kunne argumentere indsigtfuldt og i dialog med andre og kunne sætte sin argumentation og forståelse i relation til egne og andres ophav og ophavssituation
- At præsentere eleverne for flere vinkler og synspunkter for en sag gennem fælles forhandling og flere perspektiver

Elevaktiv

- At give plads til eksperimentel og undersøgende praksis i undervisningen

OPGAVER

Skab jeres egen konspirationsteori

Varighed:

2-3 lektioner

Nøgleord:

Budskaber, propaganda og konspirationsteorier

Opgaven er centreret om at forstå mekanismerne bag konspirationsteorier. I opgaven afprøver og eksperimenterer elever selv med at overtale og skabe konspirationsteorier, der virker troværdige. Som supplement vil det være en god idé at inddrage diskussionen *Konspirationsteorier og alternative forklaringer* og redskabet, *Hvordan er konspirationsteorier opbygget?* Her er det vigtigt, at eleverne får øje på hvilken betydning og påvirkning konspirationsteorier har i den offentlige debat og i det politiske samfund i dag og historisk.

Ressourcer fra sitet

Til opgaven bruges **redskabet**:

- Kendetegn ved konspirationsteorier

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Diskussion:** *Konspirationsteorier og alternative forklaringer* under temaet *kommunikation og kildekritik*
- **Opgave:** *11. september konspirationsteorier - om at arbejde kildekritisk med hjemmesider* under temaet *kommunikation og kildekritik*
- **Diskussion:** *Fake news og misinformation* under temaet *kommunikation og kildekritik*
- **Opgave:** *Når fjenden er ansigtsløs - om othering og hatespeech* under temaet *Utopi*

Forberedelse

Tv-udsendelser

Fake News og konspirationsteorier er store emner i USA, og indgår i kampen om, hvad der er sandt eller falsk. På *mit CFU* (<http://hval.dk/mitCFU/>), hvor du kan streame tv-udsendelser, kan du finde udsendelsen “Kampen om sandheden”, som omhandler en konspirationsteori om, at skolemassakren i Sandie Hook var iscenesat af skuespillere. Desuden kan du finde udsendelser om konspirationsteorier, ved at søge på konspirationsteorier under TV på mit CFU. Her findes der udsendelser om 9/11, Prinsesse Diana, Marilyn Monroe, JFK, månelandingen osv.

Artikel

I historielabs online tidsskrift findes en artikel om konspirationsteorier i undervisningen, som kan give et overblik over, hvad konspirationsteorier er - <http://historielab.dk/konspirationsteorier-ihistorieundervisningen-saadan/>

Hvad gør underviseren?

Eleverne skal i denne opgave primært arbejde med, hvordan konspirationsteorier er opbygget. Her vil det være en god idé som underviser at starte undervisningen med en gennemgang af redskaberne i plenum og derefter optræde i vejlederens rolle under gruppearbejdet. Ideen er, at eleverne skal få forståelse for mekanismerne bag konspirationsteorier.

Hvis opgaven er en del af et større tema om konspirationsteorier kan der med fordel skabes fagligt overblik og struktur ved at arbejde med synopsis, rapport, portfolio o.l. Hermed kan eleverne styrke arbejdet med overordnede formulering af problemstillinger i forbindelse med temaarbejdet.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som underviser gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er, og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes præsentation samt en klasses Diskussion.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper. De skal undervejs gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er forskellig af karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng, at arbejde med elevernes forforståelser (forventningsafstemning) og at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem for derigennem at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder i grupperne med at konstruere konspirationsteorier ved hjælp af redskaber om, hvordan konspirationsteorier er opbygget og kan optræde i

konspirationsteoriernes narrativer. Til sidst skal de prøve ved hjælp af dialog at få flere perspektiver på konspirationsteorier.

Hvem vil mig noget? - om propaganda

Varighed:

2-3 lektioner

Nøgleord:

Budskaber, kommunikation, appelformer og virkemidler

Opgaven behandler temaer om propaganda i dets moderne form. Propagandaen foregår online og benytter bestemte virkemidler samt de sociale medier som distributionskanal. I opgaven arbejdes der med virkemidler og reklameteknikker. Her er det vigtigt, at eleverne får øje på, hvilke konsekvenser det kan have at propaganda foregår på de medier, som de færdes på og de dermed skal være gode til at gennemskue de virkemidler online propaganda benytter sig af.

Ressourcer fra sitet

Til opgaven bruges **redskaberne:**

- Online propagandateknikker
- USP/ESP

- Appelformer

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Opgave:** *Når fjenden er ansigtsløs - om othering og hadefulde ytringer* - under temaet *Utopia*
- **Opgave:** *Fake News og misinformation* - under temaet *Kommunikation og kildekritik*
- **Diskussion:** *Skiftende trusler og fjendebilleder* under temaet *Utopia*
- **Diskussion:** *Ismernes utopier - Drømmen om det perfekte samfund* under temaet *Utopia*
- **Diskussion:** *Sneboldeffekten - Om når ting går viralt* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*

Forberedelse

Didaktiske læremidler

Dr/ Skole har udviklet et tema om reklamer, der vil kunne benyttes som supplement <https://www.dr.dk/skole/dansk/reklamer>. Ligeledes har Avisen i undervisningen et indslag om reklamer <http://aiu.dk/mediehandbogen/opgaver/grundskole/pressens-rolle/opgaver-til-reklamer/>. Desuden har de store undervisningsportaler hos Alinea, Gyldendal og Clio Online også forløb man vil kunne benytte.

Funktionelle læremidler

Padlet kan bruges som forberedelse og opfølgning af temaet. *Padlet* kan bruges til at samle op på elevernes Tweets og videoer. Der kan udsendes et fælles link til klassen som en del af forløbet.

Eleverproduktion

Det kan være en god idé at have artefakter og kostumer med som eleverne kan bruge i deres film

Hvad gør underviseren?

Eleverne skal i denne opgave arbejde propaganda og produktion af kortfattede “enstrengede” budskaber. Her vil det være en god idé, som underviser, at starte undervisningen med en gennemgang af hjælperedskaberne i plenum og derefter optræde i vejlederens rolle under gruppearbejdet. Ideen er, at eleverne skal få øje på, hvilke mekanismer, der ligger bag propagandistiske budskaber. Formålet er, at eleverne skal kunne analysere og gennemskue propaganda online samt hvilke intentioner og hensigter, der ligger bag.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som underviser gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du som underviser, udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes præsentation samt en klasses Diskussion som afslutning.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper, når de producerer film og kortfattede budskaber. De skal gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er af forskellig karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng at arbejde med elevernes forforståelser

(forventningsafstemning), at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem og at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder i grupperne med produktion af film og tekst. De skal først læse fagteksten og arbejde med spørgsmål til teksten. Herefter skal de arbejde med formidling af budskaber og bruge hjælperedskaberne, som er anført i opgaven. Desuden skal de selv producere "enstrengede" budskaber, som de præsenterer og diskuterer.